

MIROSLAV KURELAC

REPERTORIJ SREDNJOVJEKOVNIH IZVORA
REPERTORIUM FONTIUM
HISTORIAE MEDII AEVI

(Povodom međunarodnog i nacionalnog izdanja)

Na skupu historičara srednjega vijeka, održanom u Rimu 1954. g. povodom 70-godišnjice osnutka talijanskog instituta za historiju srednjega vijeka – Istituto Storico Italiano per il Medio Evo in Roma –, na kojem se raspravljalo o stanju izdavanja i kritike srednjovjekovnih izvora u posljednjih sedamdeset godina,¹ pokrenuta je inicijativa oko novog i dopunjenog izdanja djela A. Potthasta: *Bibliotheca historica Medii Aevi*. Tom je prilikom konstatirano da ovaj Potthastov priručnik, toliko koristan i potreban za rad na izvorima za historiju srednjega vijeka (još uvijek u upotrebi iako izašao 1896), ne samo što već davno nije dostupan nego više ne može u potpunosti zadovoljiti potrebe naučnog rada na srednjovjekovnim izvorima. U njemu nedostaju podaci o znanstvenim rezultatima postignutim u toj domeni historijske nauke u razdoblju od više od pola stoljeća koliko je prošlo od posljednjeg izdanja, a kraj toga i u samoj koncepciji ovoga djela ogledaju se shvaćanja evropske historiografije kraja 19. st., što dakako u mnogome ne može odgovarati potrebama i shvaćanjima današnje historiografije.

Inicijativa za rad na novom izdanju ovog priručnika potekla je od spomenutog Istituto Storico Italiano per il Medio Evo in Roma i drugih naučnih ustanova u Rimu okupljenih u Unione internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell' Arte in Roma. Imajući u vidu

¹ Vidi: Atti del Convegno di Studi delle Fonti del Medioevo Europeo in occasione del 70° della fondazione dell' Istituto Storico Italiano, Roma 14-18 aprila 1953; 1-Relazioni, 2-Comunicazioni, Roma 1957.

gore opisano stanje i želeći da se novi priručnik uskladi s napretkom i potrebama moderne historiografije, pokretanje novog izdanja Potthastova djela, i kraj toga što je odlučeno da se poštuje njegova osnovna struktura, prerasló je u rad na izdanju, moglo bi se reći, posve novog priručnika prema novim kriterijima.

Izrada »novog Potthasta«, novog priručnika koji je dobio naslov »Repertorium fontium Historiae Medi Aevi« nametnula je nužno potrebu šire naučne suradnje. Potthast je svoju Biblioteku koncipirao sam, a također je uglavnom sam izradio čitavo djelo. (Nekoliko naučnih radnika koje spominje i kojima zahvaljuje na podacima i sugestijama nisu bitno pridonijeli izradi priručnika.) Ne može se poreći i dovoljno istaknuti koliko je veliki zadatak stajao pred Potthastom i s kojim uspjehom ga je, gledajući u cjelini, Potthast izvršio. Potthastovo djelo međutim i kraj svojih pozitivnih strana svjedoči o mnogim nedostacima koji mogu proizaći iz subjektivnosti i jednostrane usmjerenosti jednog naučnog radnika kao i iz njegove nemogućnosti da bude u svim domenama ispravno i u potpunosti informiran.² Tim više treba imati na umu da je bujan razvitak srednjovjekovne historiografije u posljednjih pola stoljeća, i naročito fontologije, nametnuo pri izradi ove vrste priručnika zadatke koji prelaze mogućnosti jedne osobe. Kod toga treba voditi računa da priručnik mora biti potpun ne samo u pogledu donošenja najnovijih naučnih podataka za svaki pojedini izvor nego prije svega da u pogledu koncepcije, u pogledu odabiranja i uvrštavanja grupa izvora budu uzeti u obzir svi zahtjevi moderne srednjovjekovne historiografije. Od velikog je značaja dakle kod izdanja novog Repertorija to što izrada nije ostala djelo jednog ili uskog kruga naučnih radnika, već što je rad zasnovan u okviru široke i solidno organizirane međunarodne suradnje niza naučnih institucija, koje svojim učešćem doprinose i oblikovanju koncepcije samoga djela.

Za ovakvo postavljanje stvari zaslužni su prije svega pokretači izdanja na čelu s prof. dr R. Morghenom, predsjednikom Istituto Storico Italiano per il Medio Evo. Odmah nakon pokrenute inicijative g. 1954. održan je u Rimu poseban sastanak naučnih institucija, kojem su prisustvovali predstavnici mnogih evropskih zemalja. Tada su postavljene temelji međunarodne suradnje, a pokroviteljstvo nad radom uzeo je »Comité International des Sciences Historiques«. Već tada su utvrđena osnovna načela po kojima se ima izraditi djelo, a utvrđena je i organizaciona struktura rada na Repertoriju.

Kao vrhovno tijelo Repertorija obrazovan je odmah u početku Naučni komitet ili Opći komitet (Comitatus scientificus – generalis). U nj su ušle sve naučne institucije angažirane na izradi Repertorija. Na svojim godišnjim skupštinama Naučni komitet donosi odluke o svim pitanjima važnim za izdanje Repertorija i određuje konkretne zadatke suradnicima.

² Potthastovo djelo opširno je prikazano u Zborniku Historijskog instituta JAZU, vol. 4, str. 435–457, s naročitim osvrtom na stanje jugoslavenske fontologije u 19. stoljeću kao i na način obrade naših srednjovjekovnih izvora.

Osim ovog komiteta obrazovani su i nacionalni komiteti (Comitates nationales), koji predstavljaju pojedine zemlje angažirane na radu na Repertoriju. Ovi su odgovorni za svu suradnju koja se tiče dotične zemlje. Na godišnjim skupštinama Naučnog komiteta podnose nacionalni komiteti svoje prijedloge i podnose izvještaje o učinjenom radu. Specijalni komiteti (Comitates particulares) obrazovani su radi obrade pojedinih grupa izvora koji nadilaze nacionalni teritorij ili se tiču posebne problematike, a u njima rade poznati za to specijalizirani stručnjaci i ustanove.

Svim poslovima rukovodi neposredno Izvršni komitet Repertorija (Comitatus exsecutorius), koji se brine naročito za ostvarenje odluka Naučnog komiteta. Članovi tog odbora uglavnom su predstavnici historijskih instituta raznih nacija sa sjedištem u Rimu i jedan predstavnik za izvore istočne Evrope, odnosno za slavenske zemlje.³ Predsjednik ovog komiteta jest prof. dr Morghen.

Sekretarijat Repertorija, odnosno Redakcija, brine se za tehničke poslove, formiranje centralnog kataloga, prikupljanje suradnje od svih nacionalnih komiteta i priprema tekstove za štampu. Preko njega obavlja se koordinacija rada među komitetima. Sekretar Repertorija i predsjednik redakcije je dr C. Leonardi.

Ovom organizacijom ostvarena je baza za svestranu i efikasnu međunarodnu naučnu suradnju kakva je potrebna za izvršenje rada na jednom složenom zadatku kao što je redakcija jednog međunarodnog priručnika ove vrste. Ubrzo nakon pokrenute inicijative mnogobrojne institucije gotovo svih evropskih zemalja, uključivši SSSR i Sjedinjene Države Amerike, uzele su učešće preko nacionalnih komiteta u radu na izradi Repertorija.

Učešće naučnih institucija i organizaciona struktura rada na Repertoriju primjer je široke međunarodne suradnje, kakva je rijetko ostvarena pri izradi jednog naučnog djela.

Danas ona izgleda ovako:

Comitatus generalis

Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Paris – Prof. R. Fawtier.

Académie Royale de Belgique, Commission Royale d'histoire, Bruxelles, – Prof. F. Vercauteren.

Accademia Nazionale dei Lincei, Roma – Prof. G. Falco.

Akademija Nauk SSSR, Moskva – Prof. V. I. Šunkov.

Allgemeine Geschichtsforschende Gesellschaft der Schweiz, – Prof. O. Vasella, Prof. H. Meylan.

Archivio Segreto Vaticano, Città del Vaticano – Prof. G. Batelli.

Bayerische Akademie der Wissenschaften, München – Prof. F. Dölger.

British Academy, London – Prof. Sir Goronwy Edwards.

Bulgarska Akademija na Naukite, Sofija – Prof. I. Dujčev.

Československa Akademija věd, Historický ústav, Praha – Prof. J. Maček.

³ Kao predstavnik komiteta za izvore istočne Evrope i slavenskih zemalja u Izvršnom komitetu Repertorija nalazio se do g. 1963. prof. dr H. F. Schmid u ime Commission Internationale des Etudes Slaves, a od 1963. biran je prof. dr Ivan Dujčev, predstavnik Bugarske akademije.

- Comité des travaux historiques et scientifiques (Section historique et philologique), Paris – Prof. R. Fawtier.
- Commission Internationale des Études Slaves – Prof. H. F. Schmid.
- Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid – Prof. L. Vasquez de Parga.
- Deutsches Historisches Institut, Rom – Prof. W. Holtzmann.
- École Française de Rome, Rome – Prof. A. Gillou.
- Háskóli Íslands, Reykjavík – Prof. H. Halldórsson.
- Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, Paris – Mlle J. Viellard.
- Institut d'Études Catalanes, Barcelone – Prof. R. Aramon i Serra.
- Institut für österreichische Geschichtsforschung, Wien – Prof. L. Santifaller, D. J. Rainer.
- Institutul de Istorie al Academiei R-P. R., Bucuresti – Prof. M. Berza.
- Istituto Storico Italiano per il Medio Evo, Roma – Prof. R. Morghen.
- Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Historijski institut Zagreb – Prof. M. Kostrenčić.
- Kongelige Danske Selskab for Faerlandets Historie, København – Dr H. Bruun.
- Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Amsterdam – Prof. J. J. Poelhekke.
- Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Stockholm – Prof. G. Carlsson.
- Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, Budapest – Prof. E. Malyusz.
- Medieval Academy of America, Cambridge, Massachusetts – Prof. R. S. Lopez.
- Monumenta Germaniae Historica, München – Prof. W. Holtzmann.
- Norske Videnskaps-Akademi, Oslo – Prof. V. Skanland.
- Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien – Prof. L. Santifaller, Dr J. Rainer.
- Österreichisches Kulturinstitut in Rom, Abteilung für historische Studien, Rom – Dr J. Rainer.
- Polska Akademia Nauk, Instytut Historii, Warszawa – Prof. A. Gieysztor.
- Royal Historical Society, London – Prof. Sir Coronwy Edwards.
- Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Institut za zgodovino, Ljubljana – Prof. M. Kos.
- Società Romana di Storia Patria, Roma – Prof. O. Bertolini.
- Société de l'Histoire de France, Paris – Prof. Ch. Samaran.
- Société des Bollandistes, Bruxelles – P. B. de Gaiffier.
- Srpska akademija nauka, Istoriski institut, Beograd – Prof. M. Dinić.
- Suomen Historiallinen Seura, Helsinki – Prof. A. Maliniemi.
- Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma, Roma – Prof. W. Holtzmann.
- University of London, Institute of Historical Research, London – Prof. Sir Coronwy Edwards.

Comitatus nationales et particulares

- Anglia: Prof. Sir Coronwy Edwards, Mr. Philip Grierson.
- Austria: Prof. Alphons Lhotsky.
- Belgium: Prof. Fernand Vercauteren (praeses), Dr F. Deisser, Dr C. Gaier.
- Bohemoslovenia: Prof. Josef Mačák (praeses), Dr J. Spevaček.
- Bulgaria: Prof. Ivan Dujčev.
- Dania: Dr Henry Bruun.
- Fiandia: Prof. Aarno Maliniemi.
- Gallia: Prof. Robert Fawtier (praeses), Prof. A. Vernet, Prof. J. Monfrin, Dr Anne Marie Bingrand-Hayez, Dr E. Lemaire.
- Germania: Prof. Walter Holtzmann (praeses), Dr I. Schmale-Ott.
- Helvetia: Prof. Henri Meylan, Dr J-F. Bergier.
- Hispania: Prof. Luis Vasquez de Parga.
- Hungaria: Prof. Elemer Malyusz.
- Islandia: Prof. Þorhallur Vilmdarson.
- Italia: Prof. Raffaello Morghen (praeses), Dr I. Sanfilippo.

Iugoslavia: Prof. Marko Kostrenčić (praeses), Prof. Mihajlo Đinić, Prof. Milko Kos, Dr S. Ćirković, Miroslav Kurelac (secretarius)
Neerlandia: Prof. W. Jappe Alberts.
Norvegia: Prof. Vegard Skånland.
Polonia: Prof. Alexander Gieysztor (praeses), Dr B. Kürbisówna.
Romania: Prof. Mihai Berza.
Suecia: Prof. Gottfrid Carlsson (praeses), Dr Lars-Arne Norberg.
U.R.S.S.: Prof. Viktor Ivanovič Šunkov (praeses), Dr S. A. Fejgina, Dr S. N. Kap-
terev.
U. S. A.: Prof. Roberto S. Lopez (praeses), Prof. D. Herlihy (secretarius)
Comitatus pro fontibus Byzantiis: Prof. Frauž Dölger, Prof. Hans-Georg Beck, Dr
J. Wirz.
Comitatus pro fontibus Europae Orientalis: Prof. Heinrich Felix Schmid (praeses),
Dr T. Eckhardt, Dr W. Leitsch, Prof. C. Stökl.

Comitatus executorius

Prof. R. Fawtier – Prof. A. Guillou – Prof. W. Holtzmann – Prof. R. Morghen – Dr
J. Rainer – (Prof. H. F. Schmid) – Prof. H. Schmidinger – Prof. I. Dujčev.

Secretariatus

Praeses redactionis: Dr Claudio Leonardi; Redactores: Dr M. G. Bartolini, Prof. N.
Cilento, † Dr R. Di Rago, Dr I. Sanfilippo, Dr M. Sanfilippo.

Periti viri apud Comitatum executorium

Pro fontibus Arabicis: Prof. G. Levi della Vida, Prof. F. Gabrieli, Prof. C. Cahen,
Prof. M. Canard, Prof. Tadeusz Lewicki, Prof. F. M. Pareja S. J.
Pro fontibus Iudaicis: Prof. S. Schwarzfuchs.
Pro fontibus Turco-Othomanicis: Prof. F. Babinger.
Pro questionibus circa manuscripta: Mille J. Viellard.

Osnovni principi na temelju kojih je koncipiran novi Repertorij i Pravila za rad na njemu formulirani su već na prvoj skupštini Naučnog komiteta Repertorija, održanoj povodom X Međunarodnog kongresa historijskih znanosti 7. septembra 1955. u Rimu. Nakon raspravljanja na godišnjim skupštinama Naučnog komiteta Pravila su dobila svoj definitivni oblik g. 1958., nakon čega se pristupilo obradi izvora. U prethodnom razdoblju sastavljena je centralna kartoteka izvora i provedena revizija građe publicirane u Potthastovu djelu.

Prema gore spomenutim načelima novi Repertorij zamišljen je kao potpuna prerada Potthastova djela, prije svega po tome što će biti izrađen u svjetlu napretka moderne historiografije prema novim kriterijima. Formalna struktura djela ostaje međutim uglavnom ista. Priručnik je podijeljen u dva dijela. Prvi dio donosi podatke za zbirke izvora, a drugi dio (u nekoliko svezaka) posvećen je obradi samih izvora pojedinačno alfabetskim redom.

Razlika u odnosu prema Potthastu je u tome što se novi Repertorij ograničava isključivo na obradu narativnih izvora, dok su u Potthastovu djelu u stvari nekonzekventno uz narativne uvršteni i takozvani dokumentarni izvori, i to zbog toga što je Potthast radio na osnovu zbirki iz-

vora poput Muratorija, Migne, Marthène-Duranda i sl., u kojima su jedni i drugi izvori uporedo objavljivani. U novom Repertoriju dokumentarni izvori potpuno su eliminirani zbog toga što narativni izvori zahtijevaju specifičnu obradu, a obrada dokumentarnih izvora treba biti cilj drugog priručnika, sastavljenog po posebnim za to prikladnim kriterijima.

Vodeći računa o novim tendencijama moderne historije, novi Repertorij, za razliku od Potthasta, primjenio je širu koncepciju kod uvrštavanja narativnih izvora. Tako je uz narativne izvore u užem smislu te riječi (anali, kronike, biografije itd.) u Repertorij uvršten niz novih kategorija izvora koji nemaju karakter dokumenta već deskriptivni odnosno literarni karakter, a važni su za ekonomsku, kulturnu, idejnu, pravnu i političku povijest srednjega vijeka. Kao pomoć u razlikovanju ovih grupa izvora uzeta je podjela na one izvore koji se pretežno čuvaju u bibliotekama i one koji se čuvaju u arhivima.

Što se tiče *pravnih izvora* u Repertorij su ušli prije svega zakonici naročito važni za poznavanje društvenih i ekonomskih prilika evropskih naroda (Libri Feudorum, Liber Legis Langobardorum itd.), zbirke zakona kao Summa Perusina, Exceptiones Legum Romanorum, Sachsen-spiegel, Grand Coutumier de France; zatim formulari, Artes Notariae i dr.

Uvršteni su naročito statuti gradova, i to samo najznačajniji, na posebni prijedlog nacionalnih komiteta. To isto važi za statute bratovština, za juridičke glose i komentare.

Izvori za ekonomsku i društvenu povijest u užem smislu riječi uvršteni su ukoliko imaju deskriptivni karakter i odnose se na veće značajnije jedinice ili su važni zbog svoje starosti. To se tiče raznih poliptiha, urbara, računskih knjiga i slično. Razumljivo, u Repertorij ulaze djela poput traktata o trgovini, agrikulturi, zanatstvu, tehnici i slično poput Pegolottia i dr. Na posebni prijedlog i zbog posebnog značaja uvršteni su izvori poput Libri censuum, Rationes decimarum, Libri Feudorum, Catalogi Baronum, gradske knjige, notarski registri i zbirke geografskih karata.

Od djela važnih za historiju kulture, historiju misli i znanosti u Repertorij su uvrštena sva djela značajna za razvoj misli u srednjem vijeku, važnija filozofska djela, znanstvena, teološka, tehnička, mistička i slična. Što se tiče literarnih djela, uvrštena su samo ona koja su od velikog značaja za historiju kulture, a njihova obrada ograničava se na citiranje osnovnih suvremenih studija i kritičke literature. U ovu grupu izvora uvršteni su i politički traktati, rječnici, enciklopedije, priručnici za konverzaciju, heraldičke knjige, važniji govori i zbirke govora historijskog sadržaja, zbirke natpisa nastale u srednjem vijeku, katalogi biblioteka, putopisi, hodočasničke knjige, Ordines coronationis i slično.

U pogledu pisama i epistolara uvršteni su Artes Dictandi, zbirke pisama nastale u srednjem vijeku i pojedinačna pisma koja predstavljaju neki traktat ili raspravu. Kao izuzetak uvršteni su registri papa Grgura I, Ivana VIII, Grgura VII i Anakleta II. dok su inače papinski registri

i registri kraljevskih kancelarija izostavljeni, isto kao i moderne zbirke pisama pojedinih osoba. Za ove je predviđeno mjesto u I dijelu Repertorija među zbirkama izvora.

U Repertorij su uvršteni također akti koncila i sinoda, *Consuetudines monasticae*, *Typica*, generalni capituli vjerskih redova, *Regulae monasticae* i sl.

Hagiografska djela (*Vitae, miracula, translationes* itd.) uvrštena su samo ukoliko se tiču historijske ličnosti, važnog historijskog događaja ili potječu iz pera značajne historijske ličnosti. Ostali hagiografski izvori devocionalnog karaktera nisu uvršteni, osim ako imaju poseban značaj za kulturnu povijest ili koji drugi naročiti značaj za pojedinu zemlju.

Kao poseban slučaj tretiraju se arapski, hebrejski i turski izvori. Oni su uvršteni ukoliko se odnose na evropsku historiju ili su od naročitog značaja za razumijevanje evropskoga svijeta. Što se tiče kalendara, nekrologa i obituara, oni su uvršteni na prijedlog nacionalnih komiteta, i to samo ukoliko pripadaju vremenu do XII stoljeća.

Izgubljena djela također su obrađena u Repertoriju ukoliko o njima postoji sigurna vijest kod kasnijih autora koji su se njima služili.

Falsificirana djela i djela sumnjive provenijencije također su uvrštena u Repertorij.

Kod obrade ulaze u obzir samo izdata djela i ona neizdata koja imaju posebnu važnost i o kojima postoji kritička literatura.

Granične godine gore navedenih kategorija izvora određene su općenito 400 do 1500. Za našu zemlju, za Čehoslovačku i Mađarsku uzeta je kao granična 1526. g.; za Litvu 1569; za Rusiju 1598; za Vlašku i Moldavsku 1601.

Nacionalni i specijalni komiteti sastavili su na temelju ovih kriterija do godine 1958. popis izvora i dostavili Centralnoj redakciji Repertorija s time da je izvršeno isključivanje svih onih djela koja je sadržavala Potthastova biblioteka, a prema novim kriterijima ne mogu biti više uvrštena. Usprkos tome i upravo zahvaljujući novim, širim kriterijima prema kojima su odabrani i uvršteni izvori, broj se je njihov u novom Repertoriju popeo na oko 15.000 (Potthastovo djelo sadržavalo je svega 9.000 izvora).

Od velike važnosti pri odabiranju izvora bio je odnos između interesa uopće i nacionalne historije, pa je upravo u tome moralo biti provedeno ograničenje u broju i vrsti izvora, a da pri tom ne stradaju interesi nacionalne historije i pogotovo historije onih naroda kod kojih je sačuvan maleu broj narativnih izvora, a to se ticalo naročito i naše zemlje. Nacionalnim komitetima ostavljene su mogućnosti da u okviru utvrđenih kriterija predlože one izvore za koje smatraju da ne mogu biti mimoideni pri obradi historije dotične zemlje. Ipak zahtjevi nacionalnih komiteta morali su poštovati opće norme, pa su stoga nužno nastala ograničenja na ono najbitnije.

Prema gore navedenim grupama uzeti su u obzir i uvršteni ovi naši izvori:

- *Narativni izvori u užem smislu tj. anali, kronike, biografije i sl.:*

Annales Ragusini anonymi, Anonymus Spalatensis, De actibus Zuonimiri regis ...; Andonije Rafail, Pohvala srpskom knezu Lazaru; Brodrić, S., De conflictu Hungarorum cum Turcis ad Mohach; Chronica Ragusina; Chronica Jadratina seu historia obsidionis Jaderae; Chronicon Varadiense; Chronicon Zagrabienae; Chronicon rhythmicum Sitticensis; Codex Curzulaneus s. XII.; Conversio Bagoariorum et Carantanorum; Cronica der edlen Grafen von Cilli; Cuthesis, Summa historiarum tabula ... de gestis civium Spalatinorum; Danilo, Danilov učenik, Danilovi nastavljači, Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih; Danilo Mlađi, Život kralja srpskog Uroša II Milutina; Diversis de Quatrigianis, Ph., Situs aedificorum, politiae et laudabilium consuetudinum inclyt. civ. Ragusii; Glavić, Š., Ljetopis; Grigorije, Paralipomen; Grigorije Camblak, Život srpskog kralja Stefana Uroša III Dečanskog; Hronografi srpski; Jefimija, Pohvala srpskom knezu Lazaru; Johannes Conversinus de Ravenna, Historia Ragusii, Annales; Klimanović, Š., Ljetopis; Kožičić-Begua, Š., Knjižice od' žitje rimskih' arhiepiskop' i cesarov'; Konstantin Filozof, Život despota srpskog Stefana Lazarevića; Letopisi srpski; Madius de Barbazanis, Micha, Historia de gestis Romanorum imperatorum et summorum Pontificum; Miletius, Versi; Obsidio Jadrensis; Paulus de Paulo, Memoriale; Pajsije, Život cara Uroša; Petančić, F., Genealogia Turcorum imperatorum; -, Historia Turcica; Pohvala despota srpskom Đurđu Brankoviću; Pohvale srpskom knezu Lazaru; Presbyteri Diocleatis, Regnum Sclavorum; Rodoslovi srpski; Rogerius Magister, Miserabile carmen super destructione regni Hungariae temporibus Belae IV per Tartaros facta; Syferidus Sweuus, Gesta sive religiosa preconia incl. ducis Leupoldi; Thomas archidiaconus Spalatensis, Historia Salonitanorum pontificum atque Spalatensium; -, Historia Salonitana maior; Tomašić, J., Chronicon breve regni Croatiae; Tubero, L., Commentaria de rebus quae temporibus suis in illa Europae parte quam Panonii et Turcae eorumque finitimi incolunt geste sunt; -, De incremento et origine urbis Rhagusanae; -, De origine, moribus et gestis Turcorum; Život arhiepiskopa Maksima; Život despota srpskog Stefana Brankovića; Život despotice Angeline; Život Gavrila Leonovskog; Život Joakima Osovskog; Život Prohora Pšinjskog; Život starca Isaije; Život Stefana Štiljanovića.

- *Pravni izvori, te izvori za ekonomsku i društvenu povijest:*

Catasticum Jadrense a. 1479; Kotruljević, B., Della mercatura e del mercante perfetto; Krmčaja kniga (Nomokanon sv. Save); Leges regni Sclavouiae; Poljički statut; Razvod istarski; Statut lige ninske; Statuta civitatis - Albanae, - Arbi, - Budue, - Cathari, - Jaderae, - Montis Grechensis seu Zagrabienensis, - Ptuj, - Ragusii, - Segniae, - Sibenici, - Spalati, - Tragurii; Statutum communis terrae Pirani; Statuta communitatis - Arbensis, - Brachiae, - Carzolae, - Lesinae (Phari), - Vegliae; Statuta doanae civitatis Ragusii; Statut vrbnički (krčki); Syntagma Matthaei Blastares; Urbari; Vinodolski zakon; Zakon cara Konstantina i Justinijana; Zakon o ruduicima; Zakon Stefana Dušana.

Vinciguerra, A., Giurisdizione antica di Veglia; Verhőczy - Pergošić, Tripartitum opus inris consuetudinarii incl. Regni Hungariae.

Johannes, archidiaconus Goriciensis, Statuta capituli Zagrabienensis.

- *Hagiografski izvori, akti koncila i sinoda, consuetudines monasticarum, typica i dr.:*

Acta s. Anastasii martyris Salonae; Adamus Parisiensis, Vita S. Domnii; -, Translatio corp. SS. Domnii et Anastasii; Historia translationis S. Anastasiae sym. Constantinopoli Jaderam; Anfang der stift des klosters von den Petaw; Chronicon Gyöngösiense (Cronica seu origo fratrum minorum de observantia Bozne et Hungariae ...); Historia S. Christophori; Concilia Salonitana a. 530-535; Concilia Spalatina 925 et 928; a. 1059-1061; Domentijan, Život sv. Save; -, Život sv. Simeuna Nemanje; Vita S. Gaudentii ep. Absorensis; Grigorije Camblak, prenošenje sv. Petke u Srbiju; Vita

B. Johannis confessoris ep. traguriensis et eius miracula; Acta S. Irenei; Jevtimije Trnovski, život Ilariona Maglenskog i prenos njegovih moštiju u Trnovo; Kantakuzin, Dimitrije, Život s pohvalom Jovana Rilekog; Opis prenoša moštiju apostola Luke u Smederevo 1453; Marko, Život patrijarha srpskog Jefrema; Vita S. Quirini; Acta S. Raynerii; Raimundus de Vineis, Legenda B. Catherinae de Senis; Sava I., Život Simeona Nemanje; Stefan Prvovenčani, Život Simeuna Nemanje; Sinodik srpski; Tipici; - hilendarski, - karejski, - studenički; Teodosije, Život sv. Save; -, Život sv. Petra Koriskog; Pohvala sv. Simeonu i Savi; Vladislav Gramatik, Prenos moštiju sv. Jovana Rilekog; - Necrologium monasterii O. Carth. in Bistra; - Necrologium monasterii O. Cist. in Stična.

Cyrillo-Methodiana: Anastasius Bibliotecarius: Epistola ad ep. Gaudericum; - Azbučna molitva; Črnorizca Hrabra, O pismenih; Legenda Bohemica; Legenda Moravica; Legenda Thessalonicensis; Napisanie o pravej veri; Pohvala blaženago Kirila filozofa; Proglas sv. Evangeliju; Prologi (I. SS. Cyrilli et Methodii vita brevissima, 2. Brevis vita S. Cyrilli, 3. Brevis vita S. Methodii); Slovo na prenesenie mošćem preslavnago Klimenta; Slovo pohvalno blaženomu Kyrilu i ap. Panonsku Methodiju; Služby sv. Kirilla i Methodiju; Translatio corporis S. Clementis martyris et pontificis; Uspenie sv. Kirilla filozofa; Vita Clementis Bulgarici; Žitie Konstantina filozofa; Žitie Methodija; Žitie sv. Nauma.

- Izvori za historiju misli (filozofska i teološka djela), znanosti i kulture, pjesnička djela historijskog sadržaja, literarna djela-prijevod iz svjetske literature, govori, pisma i epistolari, geografska djela, putni izvještaji, krunidbeni ceremonijali, rječnici, leksikoni, i dr.:

Aleksandrida (Vita Alexandri Magni); Andrijević, T. P., - Oratio contra Thurcas ad Germanos habita 1518, - Ad Deum contra Thurcas oratio carmine heroico, - Ad optimates Polonos admonitio, - De rebus in Hungaria gestis ab. L. Gritti . . ., - Ode in triumpho de victoria Sigismundi regis Poloniae contra Moscos habita; -, Oratio ad Carolum V. Imp., - ad Ferdinandum R., -, ad Regem Poloniae, - ad regem Angliae; -, Epistolae; Crijević, A. L., Carmina, - Oratiunculae, - Epistolae, - Lexicon; Divnić, A., Epistola ad Alexandrum VI papam a. 1493; Dragišić, Benignus de Salvatia, Apologia pro Francisco Maria de Ruvere, -, Defensio praest. viri Joannis Reuchlini . . .; -, Opus de natura coelestium spirituum . . .; -, Oratio funebri pro Junio Georgio patritio Rbacusino; -, Propheticæ solutiones pro Hieronymo Savonarola; -, Tractatus de rebus moralibus; Errores hereticorum Bosnensium; Frankopan, B., Oratio pro Croatia; Frankopan, C., Oratio ad Adrianum VI; Gregorii XI papae responsio ad fr. Bartholomeum vicarium Bosnensem a. 1373; Goteschalebus monachus Saxo, Tractatus de Trina Deitate; Janus Panonius, Scripta; Johannes a Turrecremata, Symbolum veritatum fidei Romanae ecclesiae pro informatione Manicheorum; Johannes Convensinus de Ravenna, Epistolae; Georgius Sirmiensi, Epistola de perditione regni Hungarorum; Herolt, J., Discipuli, (Sermones Discipuli); Konstantin Filozof, Skazanje o pismenima; Kožičić-Begna, S., Oratio in Sexta lateranensis Concilii sessione a. 1513; -, De Croatia desolatione; Kuripečić, B., Itinerarium wegrayss. kün. may. potschaft gen Constantinopel zum türkischen Keiser Soleyman; Marulić, M., Epistola ad Adrianum VI de calamitatibus occurrentibus et exhortatio ad communem omnium Christianorum unionem et pacem; -, Animadversio in eos qui beatum Hieronymum Italum esse contendunt; -, Inscriptiones repertae Salonis i dr.; Lucidar (Lucidarius); Makarije, hegum., O zemljama dakiskim i medama njenim; Michiel Marcantonio, Diarii; Miraculi slavne Dive Marije (Jacobus de Voragine, Miracula Beatae Mariae Virginis); Molitva na postavljenie kjesara i despota i inym vlastelom; Molitva v sbore knez; Niger, T., Oratio archiepiscopi Spalatensis habita in prima lateranensis concilii . . . 1512; Nikon Jerusalemac, Opis Jerusalemia i Svete zemlje; Pasqualigo, P., Dispazzi; Petančić, F., De itineribus in Turciam; Palladius Fuscus, De situ orae Illiryi; Pribojević, V., De origine successibusque Slavorum; Puncta principalia et auctoritates extractae de disputatione inter christianum Romanum et patrenum Bosnensem; Santonino P., Itinerarium in Carinthia, Stiria, et Carniola; Sacconi, R., Summa de catharis et leonistis; Šišgorić, G., De situ Illyriae et civitate Sibenici, -

Del piu nobili prerogative di Sibenico, - Dieteria Illyrica saec. XV.; Petschacher, N., Poema de proelio apud Waidhofen an der Thaya die 14 mensis oct. a. 1431, -, Codex continens poemata inter a. 1437-1445 composita; Trojaroman - Rumanac Trojski; Videnje svetago Brvnarda-Visio Philiberti; Videnje Tundalovo-Govoren'je od dobroga viteza Dundula (Visio Tundali).

- *Izgubljena djela:*

Annales civitatis Fluminensis; Annales provinciae Fratrum minorum de observantia Bosnae-Croatae; Balthasar Spalatensis, Cronica Spalatina; Barbula, J., Historia Dalmatiae; Blasius de Zalka, Gesta vicariorum OFM de observantia Bosnae; Emanuele Greco, Chronologia ducis Hervoye; Gall de Gallenstein, A., De origine et progressu religionis Christi in Carniola; Johannes arc. Goriciensis, Chronologia; Martinus de Sibenico, Chronicon Dalmatiae; Methodius liber Slavorum; Mihaele Salonitano, Chronica Salonitana; Marcus de Dombro, Chronicon Ord. S. Pauli primi Eremitae; Velemišljčić, M., Chronicon Bosnense.

Ovim popisom nisu obuhvaćeni svi izvori na čijoj obradi radi Jugoslavenki komitet, a to se tiče naročito onih koji se obrađuju u zajednici s drugim komitetima kao napr. turski i arapski izvori, izvori za historiju Bazelskog koncila i neki izvori u kompetenciji talijanskog, mađarskog i austrijskog nacionalnog komiteta.

Što se tiče *načina obrade* pojedinih izvora, to je ona ostala uglavnom ista kao i kod Potthasta. Za svaki izvor donosi se uz naslov kratka bilješka o značaju i sadržaju djela. Ta bilješka redigirana je na latinskom jeziku, jer je latinski uzet kao jezik Repertorija. Nakon toga slijede podaci o rukopisu (naznaka biblioteke ili arhiva u kojima se čuva, naznaka signature i ukoliko je promijenjena naznaka stare signature.) Zatim slijedi naznaka faksimila i eventualno mikrofilma. Iza toga navode se podaci o izdanjima djela, pri čemu se uvijek citira »editio princeps« i značajnije druge edicije s napomenom o naučnoj vrijednosti istih. U posebnoj rubrici citiraju se suvremeni prijevodi i razne verzije djela. Poseban odio posvećen je literaturi odnosno kritičkim djelima i raspravama o dotičnom izvoru. I ovdje u napomeni upozorava se na naučnu vrijednost rasprave i posebnim znakom označuju se ona djela koja su za kritiku dotičnog izvora od kapitalne naučne vrijednosti ili sadrže najnovije naučne rezultate.

Do kraja 1963. rad na obradi izvora primakao se već kraju i većina nacionalnih i specijalnih komiteta završila je obradu izvora sa svog područja. Predstoji rad na dodacima i samo štampanje djela. Pokušni otisci za slovo »A« već su odštampani i predstoji rad na korekturi; ona pretpostavlja uvrštavanje svih dodataka u naučnoj literaturi koja je u međuvremenu mogla da se obogati novim djelima i novim rezultatima.

U međuvremenu i paralelno s radom na obradi pojedinih izvora radilo se na izradi *I dijela Repertorija*, koji je izašao 1962. g. pod naslovom: *Repertorium fontium Historiae Mediae Aevi primum ab Augusto Potthast digestum, nunc cura collegii historicorum e pluribus nationibus emendatum et auctum, vol. I Series collectionum, Romae MCMLXII.*

U ovaj prvi dio Repertorija uvrštene su zbirke srednjovjekovnih izvora, i to samo glavne zbirke narativnih izvora, pri čem su uzete u obzir i one

koje donose uz narativne i druge izvore. Zbog pomanjkanja publiciranih izvora kod manjih zemalja, poglavito kod slavenskih zemalja učinjena je iznimka te su se mogle uvrstiti i značajnije zbirke takozvanih dokumentarnih izvora uz posebno obrazloženje.

Sve zbirke svrstane su inače alfabetskim redom. Za svaku su donijeti bibliografski podaci, bilješka o značaju zbirke i njenoj kritičkoj vrijednosti. Navedene su također, ukoliko postoje razne verzije naslova u vezi s pojedinim izdanjima. Zatim su navedeni naslovi pojedinih svezaka i ako su različiti autori imena autora. Imena autora citirana su inače u originalnom obliku, a ne u latiniziranom obliku. Ako je autor zbirke citiran u originalnom obliku, uvijek slijedi pokaznica s latiniziranim imenom i ostalim varijantama (npr. Lucius, Lucio, Lucić).

U prvom svesku obrađeno je na takav način ukupno 1250 zbirki izvora na 800 stranica. Potthastovo djelo sadržavalo je 800 zbirki, uključujući i one dokumentarnog karaktera na 150 stranica. Potthast je osim toga u I djelu citirao i priručnike, osnovne časopise i bibliografije, dok se u novom Repertoriju za ova djela predviđa poseban prostor u obliku dodatka na kraju Repertorija.

Na kraju I sveska donijet je popis zbirki prema zemljama i poseban popis zbirki koje se odnose na više nacija i historiju crkve.⁴

Od naših zbirki izvora uvrštene su slijedeće, obrađene od jugoslavenskog nacionalnog komiteta:

Acta et diplomata res Albaniae Mediae Aetatis illustrantia; Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae; Farlati D. et Coleti J., Illyricum sacrum; Glasnik Srpskog učenog društva; Građa za istoriju Beograda u srednjem veku; Grivec F. et Tomšić F., Constantinus et Methodius Thessalonicenses; Kandler P., Codice diplomatico istriano; Kos F., Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku; Kukuljević Saka. I., Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae; -, Monumenta historica Slavorum meridionalium; Lavrov P. A., Materialy po istorii vozniknovenija drevnejšej slavjanskoj pismennosti; Lucio G., De regno Dalmatiae et Croatiae libri sex; -, Memorie storiche di Tragurio; Makušev V., Izsledovanija ob istoričeskich pamjatnikach i bytopisateljach Dubrovnika; Monumenta Catarensia; Monumenta historica episcopatus Zagrabienensis; Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae; Monumenta historica Ragusina; Manumenta historico-juridica Slavorum meri-

⁴ Pod naslovom »Collectiones ad ordinem geographicum et historicum distributae« nalaze se naslovi odgovarajućih zbirki izvora ovako raspoređeni: Collectiones spectantes ad res - Arabicas, - Austriacas, - Belgicas, Bohemoslovenicas, - Britannicas, - Bulgaricas, - Byzantinas atque Armenicas, Georgicas et Latinas in Oriente, - Dacoromanicas, - Gallicas, - Germanicas, - Helveticas, - Hibernicas, - Hispanicas, - Hungaricas, - Italicas, - Judaicas, - Jugoslavicas, - Lusitanicas, - Neerlandicas, - Polonicas, - Russicas atque Balticas, Bielorussicas et Ucrainicas, - Scandinavicas atque Finlandicas et Islandicas, - Turcicas, - ad res plurium nationum nec non ad historiam ecclesiasticam pertinentes. Kod ovih popisa važna je slijedeća napomena: »In hoc indice reperies fontium collectiones distributas iuxta ordinem nationum, non sensu stricte geographico sed late historico, ad quas ipsae pertinent, non vero iuxta locorum ordinem, in quibus typis datae sunt ...«

dionalium; Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium; Monumenta Turcica historiam Slavorum meridionalium illustrantia; Notarilia Jadertina; Novaković St., Zakonski spomenici srpskih država srednjega veka; Šafárik J., Acta archivi Veneti, spectantia ad historiam Serborum . . .; Šafárik P. J., Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův; Spomenik Srpske akademije nauka; Svetosavski zbornik; Theiner A., Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia; —, Vetera Monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia; Viri za zgodovino Slovencev; Vizantiski izvori za istoriju naroda Jugoslavije; Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda; Život sv. Simeuna i sv. Save; Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih.

Kao što se vidi iz gornjeg popisa, uvršten je velik broj naših zbirki izvora, što predstavlja ne samo značajnu i rekli bismo bitnu razliku prema broju zbirki uvrštenih u starom Potthastu (tamo je uvršten samo Farlati i Schwandtner u kojem je publiciran Lucius) već je taj broj značajan i u odnosu spram broja zbirki ostalih nacionalnih komiteta, kao npr. mađarskog ili bugarskog. Kod nas su uvrštene i neke zbirke dokumentarnog karaktera, kao Codex diplomaticus, Notarilia Jadertina, Monumenta Catarensia i Monumenta Ragusina. Za te zbirke donijeto je posebno obrazloženje s obzirom na njihov značaj. One su uzete u obzir zbog posebne važnosti bilo za historiju čitave zemlje, bilo za historiju pomorstva i sl. Zbog prije navedenih principa po kojima se isključuju zbirke manjeg značaja ostale naše zbirke dokumentarnih izvora nisu mogle biti uvrštene, jer se njihova važnost odnosi uglavnom na lokalnu historiju.

Važno je napomenuti da je pokrenuto izdanje posebnog priručnika koji će sadržavati zbirke dokumentarnog karaktera i u kojem će se donijeti podaci za izvore dokumentarnog karaktera, uključivši u to i obradu arhivskih fondova, odnosno obradu inventara arhiva. Taj priručnik bit će neka vrsta novog izdanja poznatog priručnika H. Oesterleya,⁵ a nosit će naslov: Archivum historiae mediæ ævi.

Naša zemlja, odnosno naučne institucije u našoj zemlji, učestvuju u radu na izdanju međunarodnog Repertorija od 1956. g., kad su posredstvom Prof. dr H. F. Schmida, predstavnika Commission Internationale des Études Slaves i Specijalnog komiteta za izvore istočne Evrope u Izvršnom komitetu Repertorija, historijski instituti Jugoslavenske, Slovenske i Srpske akademije primili poziv na suradnju. Taj poziv prihvatili su naši instituti i, nakon konzultiranja, zajednički su se angažirali u ovom značajnom međunarodnom naučnom pothvatu, imajući pred očima od kojeg je značaja izdanje novog Repertorija za nauku uopće i od koje je važnosti za afirmaciju naše nauke u svijetu kao i za sticanje ispravne i potpune slike o dostignućima naše srednjovjekovne fontologije. Ovo posljednje ima poseban značaj zbog toga što su u Potthastovu djelu naši izvori vrlo oskudno zastupani ili potpuno izostavljeni, a naučni podaci o njima ili zastarjeli ili sasvim krivi. Nije se smjelo dozvoliti da i u no-

⁵ H. Oesterley, Wegweiser durch die Literatur der Urkunden-sammlungen, Berlin 1885-86 sv. I, II.

vom Repertoriju dođe do ovakvog ili sličnog tretiranja naših izvora i na taj način same historije srednjega vijeka naših naroda. Bio bi to krupan propust, pa je stoga, da bi se s uspjehom ostvarili svi zadaci koji su se postavili u vezi sa suradnjom na ovom značajnom djelu, osnovan Koordinacioni odbor svih historijskih instituta, koji je zatim prerastao u Međuakademijski odbor za Repertorij srednjovjekovnih izvora.

Međuakademijski odbor djeluje u sastavu: od Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti akademik M. Kostrenčić i asistent M. Kurelac; od Srpske akademije nauka i umetnosti akademik M. Dinić i docent dr S. Čirković; od Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademik M. Kos i akademik F. Zwitter.

Dužnost predsjednika Odbora vrši akademik prof. dr M. Kostrenčić, a funkcije sekretara asistent Historijskog instituta JAZU M. Kurelac. O radu odbora stara se u ime Savjeta akademija nauka Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Sekretarijat i Centralna redakcija Repertorija nalaze se u Zagrebu pri Historijskom institutu Jugoslavenske akademije. Za radove na Repertoriju svaka od akademija odnosno svaki od historijskih instituta organizirao je po potrebi krug stručnjaka za obradu pojedinih vrsta izvora. Sama raspodjela rada unutar Međuakademijskog odbora izvršena je tako da se vodilo računa o tome da obrada pojedinih vrsta i skupina izvora bude povjerena za to kompetentnim stručnjacima.

Malo poslije formiranja Međuakademijski odbor ušao je kao Jugoslavenski komitet u sklop nacionalnih komiteta Repertorija, a pojedine akademije odnosno instituti u Naučni komitet Repertorija.

Rad Međuakademijskog odbora sastojao se prije svega u ostvarivanju suradnje i koordinacije rada među angažiranim naučnim ustanovama u zemlji i u zastupanju naših interesa, tj. interesa naše nauke, u prije spomenutim međunarodnim forumima. Zbog opsežnosti posla i složenosti zadataka bilo je potrebno, naročito u početku, organizirati česte sastanke članova Međuakademijskog odbora te održavati kontakt s Izvršnim komitetom Repertorija u Rimu, specijalnim komitetom za izvore istočnoevropskih zemalja (kojemu je bila povjerena koordinacija rada među istima), s Naučnim komitetom Repertorija i nacionalnim komitetima susjednih i posebno slavenskih zemalja. Međuakademijski odbor šalje redovito svoje delegate na godišnje skupštine Naučnog komiteta Repertorija, na kojima ovi delegati podnose materijale na uvid, izvještaje o stanju radova i prijedloge načelnog značaja. Odbor je razradio načelne principe za redigiranje Repertorija, naročito u vezi s uvrštavanjem i obradom novih kategorija izvora i sastavljanjem Pravila za rad na repertoriju kao i sugestija za izdanje priručnika *Archivum historiae Mediae Aevi*. Mnogi prijedlozi Jugoslavenskog komiteta, kako u pogledu principijelnih odluka, tako i u pogledu njihova praktičkog ostvarenja, prihvaćeni su od Naučnog komiteta na skupštinama u Rimu, ušli su u Pravila za rad na Repertoriju te se prema njima vrši obrada izvora i organizira rad.

Svi zadaci postavljeni od Centralne redakcije Repertorija u potpunosti su i u propisanim terminima izvršeni, tako da se rad odvija bez zastoja tačno prema utvrđenom programu. U tom pogledu osim gore opisanog završenog rada na izdanju I dijela Repertorija sa zbirka izvora – radovi na drugom dijelu također se primiču kraju. U okviru toga izvršen je važan zadatak određivanja odnosno odabiranja naših izvora prema spomenutim već kriterijima. Sastavljeni su odgovarajući popisi izvora s nizom tzv. additamenta starom Potthastu. Izrađen je popis kratica za historijske časopise, popis priručnika izvora i jedan naert indeksa za Repertorij. Uređena je centralna kartoteka izvora na temelju redakcionih kartona i usklađena s kartotekom Centralne redakcije u Rimu te s kartotekama ostalih nacionalnih komiteta. S predstavnicima susjednih zemalja raspravljena su sporna pitanja oko obrade izvora te su izvršeni radovi na njihovoj obradi. Organizirana je obrada samih izvora i podijeljena suradnja na tom zadatku između angažiranih historijskih instituta i drugih suradnika.

Do kraja 1963. gotovo svi izvori koji ulaze u II dio Repertorija obrađeni su i veći dio njih odaslan je Centralnoj redakciji Repertorija u Rim. U II dio Repertorija uvršteno je u obradi Historijskog instituta Jugoslavenske akademije oko 125 izvora; u obradi Slovenske akademije 38 izvora (u što se ubraja čitava skupina ćirilometodijskih izvora u obradi pok. F. Grivca); u obradi Srpske akademije oko 50 izvora. Ukupan broj izvora uvrštenih za II dio Repertorija iznosi oko 220; a k tome će sigurno pristići dodaci do kraja definitivne redakcije. Ovaj broj izvora kao i same kategorije izvora koje su uzete u obzir naročito u usporedbi s brojem izvora koje je obradio Potthast, od posebnog su značaja za uspostavljanje pravog razmjera u odnosu spram cjelokupnog fonda evropskih srednjovjekovnih izvora, a njihova obrada predstavlja značajnu afirmaciju naše historijske nauke u toj domeni i uspjeh naših naučnih institucija i dakako Međuakademijskog odbora.

Međuakademijski odbor Repertorija međutim usporedo s gore opisanim radovima na izdanju međunarodnog Repertorija pristupio je izradi Repertorija srednjovjekovnih izvora za potrebe naučnog istraživanja u našoj zemlji. Zaključak o pokretanju tog izdanja kao i o zajedničkom angažmanu historijskih instituta triju akademija na izradi *Nacionalnog repertorija* donesen je još 1956. g., kada se kod rada na Međunarodnom Repertoriju pokazalo da mnogi manje značajni izvori kao i izvjesne kategorije izvora neće biti uzete u obzir zbog određenih kriterija i obilnosti materijala te da će tako naši izvori biti ipak svedeni na najvažnije. Ovu inicijativu Jugoslavenskog komiteta Repertorija da izda jedan priručnik za potrebe naučnog rada u našoj zemlji po širim kriterijima pozdravio je Naučni komitet Repertorija na skupštini u Rimu 1956. g. i preporučio drugim nacionalnim komitetima izdavanje nacionalnih repertorija.

Kod izrade Nacionalnog repertorija Međuakademijski odbor služiti će se u svom radu na redakciji i uopće stečenim iskustvima i metodama koje su se pokazale korisne kod rada na Međunarodnom Repertoriju. Upotrijebit će se korisno i građa skupljena za taj Repertorij.

Kako bi pružio što cjelovitiju sliku i što potpunije podatke o izvorima za historiju srednjega vijeka naroda Jugoslavije, Nacionalni repertorij bit će podijeljen u tri osnovna dijela:

I dio sadržavat će podatke o izdanjima izvora, i to prije svega o zbir-kama izvora, zbornicima i časopisima u kojima je objavljena izvorna građa ili kritika izvora. U uvodu tog dijela donijet će se bibliografija priručnika s područja historiografije srednjega vijeka, metodologije i drugih grana pomoćnih historijskih nauka.

II dio sadržavat će obradu izvora pojedinačno, alfabetskim redom. Za svaki izvor donjet će se podaci o rukopisu, izdanju i literaturi. Osim toga u posebnoj bilješci bit će ukratko naveden sadržaj i značaj dotičnog izvora. Neke kategorije izvora bit će obrađene u grupama.

III dio sadržavat će popis građe koja se čuva u arhivima i bibliotekama, a odnosi se na historiju srednjega vijeka. Taj popis sadržavat će za svaki arhiv ili biblioteku, a po potrebi i za svaki fond, bibliografiju izdanja, rasprava i inventara, vodiča i kataloga. Zamisljeno je da će se ovim popisom obuhvatiti i najznačajniji arhivski fondovi u inozemstvu.

Repertorij će na kraju imati indeks i popise izvora svrstane kronološkim redom, odnosno po grupama.

Radovi na Nacionalnom repertoriju nalaze se već u toku. Osim što su izdana Pravila za rad, završena je obrada nekih zbirki izvora za prvi dio, skupljena je građa za mnoge grupe izvora koji ulaze u drugi dio, a također su za treći dio izvršene mnoge predradnje na skupljanju podataka za arhivske i bibliotečne fondove.

Izrada Nacionalnog repertorija predstavlja jedan od neposrednih zadataka Međuakademijskog odbora i radovi na njemu postaju to intenzivniji što se više primiču kraju radovi na međunarodnom Repertoriju. Prema stanju dosad učinjenog posla može se predviđati da će jedan i drugi priručnik do kraja 1965. g. biti dovršeni.